* N B W - 0 0 1 - 0 1 4 4 1 0 *

NBW-001-014410 Seat No. ________

M. A. (Sem. IV) (CBCS) Examination

April / May – 2017

Sanskrit : Paper - XII

(Darsana)

(New Course)

Faculty Code : 001

Subject Code : 014410

Time : $2\frac{1}{2}$ Hours] [Total Marks : **70**

સૂચના : દરેક પ્રશ્નના ગુણ સરખા રહેશે.

Instruction : Each question contains equal marks.

૧ નીચેનામાંથી કોઈ પણ **બે** ગદ્યખંડોનો અનુવાદ કરો : **૧૪**

1 Translate any **two** of the following Passages : **14**

(१) अथ को धर्मः, किं तस्य लक्षणमितिचेदुच्यते – यागादिरेव घर्मः । तल्लक्षणं वेदप्रतिपाद्यः प्रयोजनवदर्थो धर्म इति । प्रयोजनेऽतिव्याप्ति वारणाय प्रयोजनवदिति । भोजनादावतिव्याप्ति वारणाय वेदप्रतिपाद्य इति । अनर्थफलकत्वाद्नर्थभूतेश्येनादावतिव्याप्तिवारणायार्थ इति ।

(२) तत्राज्ञातार्थज्ञापको वेदभागो विधिः । स च तादृश–प्रयोजनवदर्थविधानेनार्थवान् यादृशं चार्थं प्रमाणान्तरेणाप्राप्तं विद्यते । यथाऽग्निहोत्रं जुहुयात्स्वर्ग काम इति विधिर्मानान्तरेणाप्राप्तं स्वर्गप्रयोजनवद्धोमं विधते । अग्निहोत्रहोमेनस्वर्गं भावयेदिति वक्यार्थबोधः ॥

(३) तत्र निरपेक्षो खः श्रुतिः । सा च त्रिविधा । विधात्री, अभिधात्री, विनियोक्त्री च । तत्राद्या लिङ्गाद्यात्मिका । द्वितीया व्रीह्यादिश्रुतिः । यस्य च शष्दस्य श्रवणादेव सम्बन्धः प्रतीयते सा विनियोक्त्री ॥

(४) प्रधानक्रमेण योऽङ्गानां क्रमः आश्रीयते स मुख्यः क्रमः । येन हि क्रमेण प्रधानानि क्रियन्ते तेनैव क्रमेण तेषामङ्गान्य–नुष्ठीयन्ते चेत् तदा सर्वेषामङ्गानां स्वैः स्वैः प्रधानैस्तुल्यं व्यवधानं भवति । व्युत्क्रमेणानुष्ठाने केषाश्चिदङ्गानां स्वैः प्रधानैरत्यन्तमव्यवधानं केषाश्चिदत्यन्तं व्यवधानं स्यात् ।

૨ નીચેનામાંથી કોઈ પણ **બે** ગદ્યખંડોનો અનુવાદ કરો : **૧૪**

2 Translate any **two** of the following Passages : **14**

(१) ॐ शं नो मित्रः शं वरुणः । शं नो भवत्वर्यमा । शं न इन्द्रो बृहस्पतिः । शं नो विष्णुरुरुक्रमः । नमो ब्रह्मणे । नमस्ते वायो । त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मासि । त्वामेव प्रत्यक्षं ब्रह्म वदिष्यामि । ॠतं वदिष्यामि । सत्यं वदिष्यामि । तन्मामवतु तद्वक्तारमवतु । अवतु माम् । अवतु वक्तारम् ॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

(२) अन्नाद्वै प्रजाः प्रजायन्ते । याः काश्च पृथिर्विं श्रिताः । अथो अन्नेनैव जीवन्ति । अथैनदपि यन्त्यन्ततः । अर्न्नं हि भूतानां ज्येष्ठम् । तस्मात्सर्वौषधमुच्यते । सर्वं वै तेऽन्नमाप्नुवन्ति येऽन्नं ब्रह्मोपासते । अर्न्नं हि भूतानां ज्येष्ठम् । तस्मात्सर्वौषधमुच्यते । अन्नाभ्दूतानि जायन्ते ।

(३) भीषास्माद्वातः पवते । भीषोदेति सूर्यः । भीषा स्मादग्निश्चेन्द्रश्च । मृत्यर्धावति पश्चम इति । सैषानन्दस्य मीमाङ्सा भवति । युवा स्यात्साधुयुवाध्यायक आशिष्ठोदृढिष्ठो बलिष्ठस्तस्येयं पृथिवी सर्वा वित्तस्य पूर्णा स्यात् ।

(४) मनो ब्रह्मेति व्यजानात् । मनसो ह्येव खल्विमानिभूतानि जायन्ते । मनसा जातानि जीवन्ति । मनः प्रयन्त्यभिसंविशन्तीति । तद्विज्ञाय पुनरेव वरुणं पितरमुपससार । अधीहि भगवो ब्रह्मेति । तंहोवाच । तपसा ब्रह्म विजिज्ञासस्व । तपो ब्रह्मेति । स तपोऽतप्यत । स तपस्तप्त्वा ।

૩ 'અર્થસંગ્રહ'ના વિષયોનું સંક્ષેપમાં સંદર્ભ-પ્રસંગ-સહિત પ્રતિપાદન કરો. **૧૪**

3 Give in brief the Subject's of 'Arth' – Sangrah and elaborate with referential events. **14**

અથવા/OR

૩ 'अर्थसंग्रह'ના રચયિતા લૌગાક્ષિભાસ્કરનું વ્યક્તિત્ત્વ અને કૃતિઓનું વર્ણન કરો. **૧૪**

3 Describe the Personality and Literary works of "Laugakshi Bhaskar" the author of Arthasangrah. **14**

૪ ઉપનિષદોનાં ચિંતન પર વિસ્તૃત નોંધ લખો. **૧૪**

4 Write a detail note on "UPNISHADA CHINTAN" **14**

અથવા/OR

૪ ઉપનિષદોનું મહત્ત્વ સમજાવો. **૧૪**

4 Explain the importance of "UPNISHADA" **14**

૫ નીચેનામાંથી કોઈ પણ **બે** પર વિવેચનાત્મક નોંધ લખો : ૧૪

5 Write critical notes on any **two** of the following : 14

(૧) લૌગાક્ષિભાસ્કરના મતે ધર્મનું લક્ષણ

(1) Definition of धर्मः according to लोगाक्षिभास्करः

(૨) ''निमित्तचतुष्टयम्''

(૩) ઉપનિષદોના સિદ્ધાંતો

(3) Principles of Upnishada

(૪) ઉપનિષદોની શૈલી

(4) Style of Upnishada